

DE “WETTELIJKE PASSERINGEN” VAN DEINZE

Registers met “wettelijke passeringen” bevatten allerlei verbintenissen gesloten voor de burgemeester en schepenen van de heerlijkheid.

In het Vlaanderen van het Ancien Régime was het reeds een verplichting alle transakties in verband met onroerende goederen (kopen-verkopen, hypotheeken, schenkingen, verkavelingen e.d.) te laten bevestigen door de schepenbank van de heerlijkheid waarop het goed was gelegen. Zowel onderhands gesloten contracten met betrekking tot onroerende eigendommen als deze verleden voor een notaris diende men voor te leggen aan de schepenen.

Anderzijds kon men ook vrijwillig andere verbintenissen aangaan door een plechtige verklaring af te leggen voor deze schepenen; op die manier kon men zich bijvoorbeeld borg stellen voor een familielid of een huwelijkscontract afsluiten.

De schepenen konden ook zelf bepaalde voorzieningen of vaststellingen door hun griffier laten registreren; zo vinden we hier en daar een lijkschouwing terug, een decreet, een autorisatie, een consent, een commissie....

In kleinere heerlijkheden werden ook de staten van goed, dit zijn de boedelbeschrijvingen opgesteld na overlijden wanneer er nog minderjarige kinderen waren, in de “wettelijke passeringen” geregistreerd. In grotere heerlijkheden, zoals het markizaat Deinze, werden voor deze staten van goed afzonderlijke registers aangelegd.

Circa 80 à 90 % van alle akten in de “wettelijke passeringen” betreffen transakties i.v.m. onroerend goed.

“Wettelijke passeringen” worden elders in Vlaanderen soms ook omschreven als “Scabinale archieven”, “Schepenarchieven” of “Akten en contracten”.

De registers van “wettelijke passeringen” van het markizaat Deinze van de periode 1608 tot 1795 zijn goed en volledig bewaard gebleven. Ze zijn terug te vinden in het Rijksarchief te Gent in het Fonds Deinze (reeks 134 - inventaris van J. Verhelst) nrs. 356 tot en met 372 (in totaal dus 17 registers). In de 18e eeuw gaf men deze registers een volletter. Het eerste register draagt de letter A, het laatste de letter R. Hieronder een overzicht:

356. A: 1608-1625;	365. K: 1735-1748;
357. B: 1625-1649;	366. L: 1748-1761;
358. C: 1649-1660;	367. M: 1762-1770;
359. D: 1660-1681;	368. N: 1770-1776;
360. E: 1681-1691;	369. O: 1776-1782;
361. F: 1692-1706;	370. P: 1782-1786;
362. G: 1705-1720;	371. Q: 1786-1791;
363. H: 1720-1727;	372. R: 1791-1795.
364. I: 1727-1737;	

De minuten van deze “passeringen” (originelen met handtekeningen) zijn slechts bewaard voor de periode 1710-1796. We vinden ze terug onder de nrs. 377 tot en met 414.

Bijzonder interessant is de in de 18e eeuw aangelegde index of tafel op de “wettelijke passeringen” die geregistreerd werden in de nummers 356 tot en met 372.

Het betreft een lijvig register met een summiere samenvatting van de inhoud van al de akten vermeld in de registers A tot en met R.

Deze index wordt in het rijksarchief bewaard onder "Deinze nr. 373".
Hieronder de aanhef van deze chronologische index en enkele voorbeelden van samenvattingen.

Taefel ofte Index van alle de registers vande wettelijcke passeringhen berustende ter Greffie der Stede ende marquisaet van deynse soo van verkentenissen van renten contracten van Coope als alle andere wettelijckheden.

Alvooren in het eerste registre der selver wettelijcke passeringhen begonnen ten jaere 1597 (sic-de eerste akte in het register dateert van 1608, maar verder in het register staan enkele oudere akten) ende gheeyndight 1 en augusty 1624 gheteeckent met de letter A wordt bevonden het naervolghende ...

A: folio 143:

Clachte ghedaen ten versoucke van Guillielmus WITTEVRONGHELE onder Anthonius VAN BIESBROUCK op alsulcke pennynghen als hij onder sijn handen is hebbende competerende Jan TUYTSCHAVERE filius Martens op den 28 en septembre 1616.

B: folio 233 verso:

Commissie verleent bij den heere Marquis van deynse aen Jan D'HONDT vande continuaetie als officier van tselve deynse opden 5 en augusty 1647.

C: folio 14:

Den ampman Lieven MOERMAN presenteert requeste ende wort gheauthoriseert om vuyt erfven te gaen van eenen meersch bij hem vercocht als curateur ten sterfhuyse van Mayken VAN TORRE op den 8 en juny 1649.

C: folio 105:

Daniel DHANINS stelt in contrepant een coey, twee beddekens lynsaet ende synne andere meubelen tot securiteyt van pretentien van heer ende meester Adriaen VAN SIMAY op den 10 en decembre 1653.

D: folio 13:

Requeste waer op Burgemeester ende Schepenen van deynse in Cheynse gheven voor 27 tig jaeren aen Philips VANDER STRAETEN een erfken inde raemstraete voor 8 groten tsjaers opden 23en februari 1662.

E: folio 6 verso:

Lieven PLETTINCK machtigh bij Procuratie over heer ende meester Jacobus DE CLERCQ vercoopt twee huysen 't eene oost het hospitaal, west de merckt ende het tweede oost het selve hospitaal west de botmermerct cooper van het tweede Frans CUVELIER ende van het eerste den versoucker op den 29 en meye 1681.

F: folio 188 verso:

Janneken MICHIELS lest vidua (weduwe) van Philippe JOLYT verkent aen Jouffrouwe de vidua dheer Michiel WYME eene rente van 16 ponden groten wisselgelt capitaels beseth op een huys bij het stadthuys oost de straete west de caendele op den 19 decembre 1702.

G: folio 260 verso:

Seigneur Pieter ADRIAEN ende Laureins MATTHYS filius Pieters vercoopen aen Jouffrouwe Joanne DE SMET vidua van Seigneur Jan MATTHYS twee huyskens tusschen brugghen opden 27 en Juny 1719.

H: folio 84:

Accort tusschen Judocus CRAS filius Charles ende Adriaen DHUYGHELAERE in huywe-lyck met de vidua van voorseyden Charles CRAS date 30 decembre 1723.

I: folio 47 verso:

Acte anschouw van het doodt lichaem van Joannes Bernaerdus HOPSOMERE fs. dheer Joannes den 2 en des jaers 1730 (2/1/1730).

K: folio 5 verso:

Pieter CABBEKE presenteert requeste om te caevelen ende deelen wettelick, met syne consorten de vercaevelinghe volght daer achter (begin 1736).

K: folio 67 verso:

Joannes CLAYSSSENS stelt hem seker voor Andries VAN QUICKENBORNE als pachter van het recht op de schaepen (1738).

K: folio 122:

Contract van huwelick tusschen Judocus CRAS ende Marie Jacoba DE NOFFEL (1741).

M: folio 148:

Joannes Alexander DE PLAЕ geeft onder andere goederen Bij donnaetie intervivos ende metter waermer handt aen Norbertina DE PLAЕ sijne cleen dochter een huys stede ende erfve gestaen ende geleghen binnen dese voornoemde stede van Deynse achter het stadthuys volghens de act danof sijnde gepasseert voor den notaris BEYENS ende getuygen den 5 ougst 1767.

Q: folio 51 verso:

Koning deken ende hoofdmannen mitsgaeders voordere confriers van het gilde van Ste Sebastiaen verkoopen aen Pieter Joseph DE SMET filius Pieters hunne gildecamer staende tusschen de pilasters van d'audenaersche poorte belast met eene rente van 63 ponden grooten wisselgelt in profyte van den aermen van Sinte Martens binnen Deynse Pieter DE SMET komt in erfven van de gemelde Camer den 31 en octobre 1786.

Guido

Demuynck